

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 31/22

Λουξεμβούργο, 22 Φεβρουαρίου 2022

Απόφαση στην υπόθεση C-430/21
RS (Αποτέλεσμα των αποφάσεων Συνταγματικού Δικαστηρίου)

Το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα εθνικά δικαστήρια δεν δύνανται να εξετάζουν αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία η οποία έχει κριθεί σύμφωνη με το Σύνταγμα, με απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου του κράτους μέλους

Η εφαρμογή ενός τέτοιου κανόνα θα έθιγε την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού προδικαστικής παραπομπής

Το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό, ιδίως, με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, σε πλαίσιο στο οποίο τακτικό δικαστήριο κράτους μέλους δεν είναι αρμόδιο, κατ' εφαρμογή του εθνικού δικαίου, να εξετάζει αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία η οποία έχει κριθεί από το Συνταγματικό Δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους ως σύμφωνη με το Σύνταγμα, ο δε εθνικός δικαστής μπορεί να υποστεί ποινικές και πειθαρχικές διώξεις εάν αποφασίσει να προβεί σε μια τέτοια εξέταση.

Εν προκειμένω, ο RS καταδικάστηκε κατόπιν ποινικής διαδικασίας στη Ρουμανία. Η σύζυγός του υπέβαλε μήνυση κατά, μεταξύ άλλων, διαφόρων δικαστών για αδικήματα που φέρονται να διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της εν λόγω ποινικής διαδικασίας. Στη συνέχεια, ο RS υπέβαλε αίτηση ενώπιον του Curtea de Apel Craiova (εφετείου Κραϊόβας, Ρουμανία), ζητώντας να αναγνωριστεί η υπερβολικά μεγάλη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε κατόπιν της μήνυσης.

Προκειμένου να αποφανθεί επί της εν λόγω αίτησης, το εφετείο Κραϊόβας θεωρεί ότι πρέπει να εκτιμήσει αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης¹ η εθνική νομοθεσία με την οποία συστάθηκε εξειδικευμένη υπηρεσία της εισαγγελικής αρχής η οποία είναι αρμόδια για την έρευνα αδικημάτων που διαπράττονται εντός του δικαστικού συστήματος, όπως η έρευνα που κινήθηκε στην παρούσα υπόθεση. Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης του Curtea Constituțională (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ρουμανία)², η οποία εκδόθηκε μετά την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ.³, το εφετείο Κραϊόβας δεν δύναται, βάσει του εθνικού δικαίου, να εξετάσει τη συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης. Συγκεκριμένα, με την απόφασή του, το Συνταγματικό Δικαστήριο απέρριψε ως αβάσιμη την ένσταση αντισυνταγματικότητας που προβλήθηκε σε σχέση με διάφορες διατάξεις της εν λόγω νομοθεσίας, ενώ τόνισε ότι, όταν το Συνταγματικό Δικαστήριο κηρύσσει εθνική νομοθεσία σύμφωνη με τη διάταξη του Συντάγματος που επιβάλλει τον σεβασμό της αρχής της υπεροχής του

¹ Συγκεκριμένα, με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το παράρτημα της απόφασης 2006/928/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση μηχανισμού για τη συνεργασία και τον έλεγχο της προόδου στη Ρουμανία όσον αφορά την επίτευξη των ειδικών στόχων αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς (ΕΕ 2006, L 354, σ. 56).

² Απόφαση 390/2021, της 8ης Ιουνίου 2021.

³ Απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-83/19](#), [C-127/19](#), [C-195/19](#), [C-291/19](#), [C-355/19](#) και [C-397/19](#) (βλ. επίσης [ΑΤ αριθ. 82/21](#)), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η επίμαχη νομοθεσία αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης όταν η ίδρυση μιας τέτοιας εξειδικευμένης υπηρεσίας δεν δικαιολογείται από αντικειμενικές και επαληθεύσιμες επιτακτικές ανάγκες σχετικές με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και δεν συνοδεύεται από ειδικές εγγυήσεις που έχει προσδιορίσει το Δικαστήριο (βλ. σημείο 5 του διατακτικού της απόφασης εκείνης).

δικαίου της Ένωσης ⁴, το τακτικό δικαστήριο δεν δύναται να εξετάσει τη συμβατότητα της εν λόγω εθνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, το εφετείο Κραϊόβας αποφάσισε να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο ζητώντας του να διευκρινίσει, κατ' ουσίαν, αν αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης η έλλειψη αρμοδιότητας του δικαστή εθνικού τακτικού δικαστηρίου να εξετάσει τη συμβατότητα της νομοθεσίας προς το δίκαιο της Ένωσης, υπό περιστάσεις όπως αυτές της παρούσας υποθέσεως, και η επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων στον δικαστή αυτόν, διότι αποφάσισε να προβεί σε μια τέτοια εξέταση.

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου έκρινε ότι μια τέτοια εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης ⁵.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Καταρχάς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση ή πρακτική που προβλέπει ότι τα τακτικά δικαστήρια κράτους μέλους δεσμεύονται, βάσει του εθνικού συνταγματικού δικαίου, από απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου του εν λόγω κράτους μέλους με την οποία κρίνεται ότι εθνική νομοθεσία είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα του κράτους αυτού, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο εγγυάται την ανεξαρτησία του εν λόγω Συνταγματικού Δικαστηρίου, ιδίως έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση που η εφαρμογή μιας τέτοιας κανονιστικής ρύθμισης ή πρακτικής συνεπάγεται την αφαίρεση κάθε αρμοδιότητας από τα εν λόγω τακτικά δικαστήρια να κρίνουν αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία την οποία το εν λόγω Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε σύμφωνη με εθνική συνταγματική διάταξη που προβλέπει την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η τήρηση της υποχρέωσης του εθνικού δικαστή να εφαρμόζει πλήρως κάθε διάταξη του δικαίου της Ένωσης που έχει άμεσο αποτέλεσμα είναι απαραίτητη, ιδίως για να διασφαλιστεί η τήρηση της ισότητας των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών, η οποία αποκλείει τη δυνατότητα να υπερέχει ένα μονομερές μέτρο οποιουδήποτε είδους έναντι της έννομης τάξης της Ένωσης και αποτελεί έκφραση της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της ΣΕΕ, η οποία επιβάλλει να μένει ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη του εθνικού δικαίου, ανεξάρτητα από το αν είναι προγενέστερη ή μεταγενέστερη του κανόνα του δικαίου της Ένωσης που έχει άμεσο αποτέλεσμα.

Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει κρίνει, αφενός, ότι η επίμαχη νομοθεσία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης 2006/928 ⁶ και ότι πρέπει επομένως να συνάδει προς τις απαιτήσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε από το άρθρο 2 και από το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ ⁷. Αφετέρου, τόσο το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ όσο και οι ειδικοί στόχοι αναφοράς στους τομείς της δικαστικής μεταρρύθμισης και της καταπολέμησης της διαφθοράς που ορίζονται στο παράρτημα της απόφασης 2006/928 διατυπώνονται με σαφήνεια και ακρίβεια, χωρίς να συνοδεύονται από οποιαδήποτε προϋπόθεση, και έχουν ως εκ τούτου άμεσο αποτέλεσμα ⁸. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που είναι αδύνατη η σύμφωνη προς την εν λόγω διάταξη ή προς τους εν λόγω στόχους ερμηνεία των εθνικών διατάξεων, τα τακτικά ρουμανικά δικαστήρια πρέπει, αποφασίζοντας αυτεπαγγέλτως, να αφήσουν ανεφάρμοστες τις εν λόγω εθνικές διατάξεις.

Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα τακτικά δικαστήρια της Ρουμανίας είναι, κατ' αρχήν, αρμόδια να κρίνουν ως προς τη συμβατότητα των εθνικών νομοθετικών διατάξεων με τους εν

⁴ Με την απόφαση 390/2021, το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίμαχη νομοθεσία είναι σύμφωνη με το άρθρο 148 του Constituția României (Ρουμανικού Συντάγματος).

⁵ Σε σχέση με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 και το άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3, ΣΕΕ, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ καθώς με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

⁶ Βλ. υποσημείωση 1 για τα πλήρη στοιχεία δημοσίευσης της απόφασης 2006/928.

⁷ Απόφαση Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψεις 183 και 184.

⁸ Απόφαση Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψεις 249 και 250, και απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Euro Box Promotion κ.λπ., [C-357/19](#), [C-379/19](#), [C-547/19](#), [C-811/19](#) και [C-840/19](#) (βλ. επίσης [ΑΤ αριθ. 230/21](#)), σκέψη 253.

λόγω κανόνες του δικαίου της Ένωσης, χωρίς να χρειάζεται να υποβάλουν σχετικό ερώτημα προς το Συνταγματικό Δικαστήριο. Ωστόσο, τα τακτικά δικαστήρια στερούνται αυτής της αρμοδιότητας όταν το Συνταγματικό Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι οι εν λόγω νομοθετικές διατάξεις είναι σύμφωνες με εθνική συνταγματική διάταξη που προβλέπει την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης, καθόσον τα εν λόγω δικαστήρια υποχρεούνται να συμμορφωθούν με την απόφαση αυτή. Ένας τέτοιος εθνικός κανόνας ή μια τέτοια εθνική πρακτική εμποδίζει όμως την πλήρη αποτελεσματικότητα των επίμαχων κανόνων δικαίου της Ένωσης, καθόσον εμποδίζει το τακτικό δικαστήριο που καλείται να διασφαλίσει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης να εκτιμήσει το ίδιο τη συμβατότητα των εν λόγω νομοθετικών διατάξεων με το δίκαιο της Ένωσης.

Εξάλλου, η εφαρμογή ενός τέτοιου εθνικού κανόνα ή μιας τέτοιας εθνικής πρακτικής υπονομεύει την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει ο μηχανισμός προδικαστικής παραπομπής, αποθαρρύνοντας το τακτικό δικαστήριο που καλείται να αποφανθεί επί της διαφοράς από την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο, και τούτο για να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου του συγκεκριμένου κράτους μέλους.

Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι οι διαπιστώσεις αυτές είναι ακόμη περισσότερο αναγκαίες σε περίπτωση στην οποία το Συνταγματικό Δικαστήριο του συγκεκριμένου κράτους μέλους αρνείται με απόφασή του να αντλήσει τις συνέπειες απόφασης του Δικαστηρίου που εκδόθηκε στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, στηριζόμενο, μεταξύ άλλων, στη συνταγματική ταυτότητα του εν λόγω κράτους μέλους και στην εκτίμηση ότι το Δικαστήριο υπερέβη τη αρμοδιότητά του. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μπορεί, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, να κληθεί να εξακριβώσει ότι υποχρέωση που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης δεν θίγει την εθνική ταυτότητα ενός κράτους μέλους. Αντιθέτως, η διάταξη αυτή δεν έχει ούτε ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα να επιτρέπει σε Συνταγματικό Δικαστήριο κράτους μέλους, κατά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης, να αποκλείει την εφαρμογή κανόνα του δικαίου της Ένωσης με την αιτιολογία ότι ο κανόνας αυτός θίγει την εθνική ταυτότητα του συγκεκριμένου κράτους μέλους, όπως αυτή ορίζεται από το εθνικό Συνταγματικό Δικαστήριο. Συνεπώς, αν το Συνταγματικό Δικαστήριο κράτους μέλους κρίνει ότι διάταξη του παράγωγου δικαίου της Ένωσης, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, αντιβαίνει στην υποχρέωση σεβασμού της εθνικής ταυτότητας του εν λόγω κράτους μέλους, τότε πρέπει να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα προς το Δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμηθεί το κύρος της εν λόγω διάταξης υπό το πρίσμα του άρθρου 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, καθόσον το Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να διαπιστώσει το ανίσχυρο πράξης της Ένωσης.

Επιπλέον, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, δεδομένου ότι αυτό έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Συνταγματικό Δικαστήριο ενός κράτους μέλους δεν μπορεί, βάσει της δικής του ερμηνείας διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, να κρίνει ορθώς ότι το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση που υπερβαίνει τη σφαίρα της αρμοδιότητάς του και, ως εκ τούτου, να αρνηθεί να αντλήσει τις συνέπειες απόφασης που έχει εκδώσει το Δικαστήριο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Περαιτέρω, βάσει της προηγούμενης νομολογίας του⁹, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι το άρθρο 2 και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία ή πρακτική βάσει της οποίας οι εθνικοί δικαστές είναι δυνατόν να διωχθούν πειθαρχικώς σε περίπτωση που δεν λάβουν υπόψη τις αποφάσεις του εθνικού Συνταγματικού Δικαστηρίου και, ιδίως, εάν δεν συμμορφωθούν με απόφαση με την οποία το Συνταγματικό Δικαστήριο αρνήθηκε να αντλήσει τις συνέπειες απόφασης του Δικαστηρίου που εκδόθηκε επί προδικαστικής παραπομπής.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

⁹ Απόφαση Euro Box Promotion κ.λπ., προπαρατεθείσα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της απόφασης διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106